

1 INDLEDNING

Under Filip II og hans søn Alexander III (senere kaldt den Store) manifesterede det makedonske kongehus' magt sig gennem ideologi, rigdom og hærledelse på et niveau, der ikke er set før eller siden. Kongemagten byggede på, at kongen var primus inter pares, det vil sige den første blandt ligemænd. Denne særlige styreform, hvor kongen både regerede og tog aktiv del i administration og krigsførelse, blev udviklet under Filip II, der samlede områdets tidligere stammesamfund med lokale konger til en sammenhængende stormagt, der omfattede hele Nordgrækenland og Thrakien. Herefter tog han magten over resten af Grækenland, undtagen Sparta. Han dannede Den Korinthiske Liga, og han satte sig selv for bordenden, hvorefter han kunne forberede et samlet græsk togt mod Perserriket.

Filips bedrifter byggede især på hans særlige evner som diplomat og hærleder. I mange år stod Filip i skyggen af sønnen Alexanders verdenserobringer, men den nyere forskning har vist, at Filips evner var større, idet han havde en enestående rolle som konge og fornyer. Uden farens politiske forarbejde kunne Alexander næppe have udrettet, hvad han senere gjorde. En del af forklaringen på Filips succes var, at han regerede i en lang periode på 23 år, hvor der var tid til både at erobre og konsolidere magten. Han skabte gennem en kombination af diplomati, forhandlinger og blodige slag et sammenhængende Makedonien og skabte gennem udnyttelse af minedriften et økonomisk stærkt samfund. Hans klogskab og organisatoriske evner adskilte sig i høj grad fra forfædrenes. Som diplomat udnyttede Filip sine modstanderes svagheder og ubeslutsomhed, og han blev den mest magtfulde mand i den græske verden. Filip skabte Europas første stormagt, der efter at have konsolideret sig kunne planlægge hidtil usete ekspansioner mod øst. Men umiddelbart før det afgørende togt mod Perserriket blev han myrdet i teatret i Makedoniens hovedstad, Aigai, og vejen lå åben for sønnen Alexander, som senere fik æren for fuldførelsen af Filips planer samt tilnavnet den Store.

I en alder af kun 20 år overtog Alexander kongemagten. Trods Alexanders meget tidlige død 13 år senere erobrede han hele Perserriket og forvandlede verden. Alexander den Store fik gudelignende status, men i virkeligheden var det på grundlag af Filips politik og erobringer, at hellenismen blev skabt. Den senere europæiske selvforståelse, der bygger på græsk filosofi, hellenisme og kristendom, står således i gæld

både til Filip II og sønnen Alexander, hvis persertogt udbredte den græske kultur, der under togtet blev blandet med orientalsk kultur. Alexander skabte også gennem plyndringer på sit togt en ufattelig rigdom, som hæren bragte hjem til Makedonien. Dette krigsbytte satte umiddelbart gang i en ikke tidligere set voldsom udvikling i den generelle velstand i Makedonien, som romerne senere ved deres indtog fik stor glæde af, og som senere skabte fundamentet for Det Byzantinske Rige.

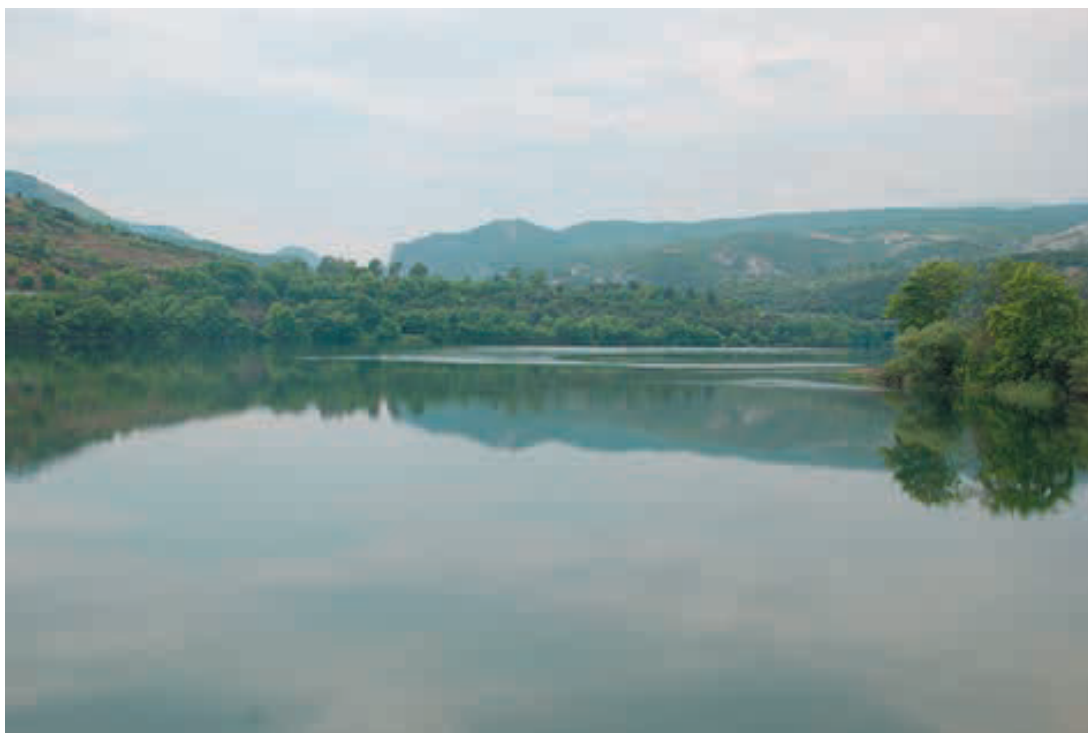
Alexander den Store fik først sit tilnavn i romersk tid, hvor de bevarede skriftlige kilder om hans erobringer blev skrevet. Disse kilder er dog stadig relevante, fordi de bygger på kendte, men i dag forsvundne kilder fra Alexanders egen tid.

Makedonien var i mange år et ukendt og uvejsomt rejseområde, men i de senere år har græske arkæologer frembragt nye resultater hvert år, og fine nye museer er blevet bygget ved de mest betydningsfulde udgravninger. EU har støttet museumsbyggeriet samt bekostet nye brede veje, som via tunneler gennem de ellers uvejsomme landskaber skaber forbindelse mellem nord og syd, øst og vest. I dag er det derfor væsentligt lettere at komme rundt i Makedonien, end det var i 1800-tallet, hvor eventyrlystne opdagelsesrejsende på ofte strabadserende ekspeditioner på heste- og æselryg gennemkrydsede det dengang afsides og til tider farlige hjørne af Balkan.

Da osmannerne opgav Makedonien efter Balkankrigene (1911-12), blev området delt mellem Grækenland, Serbien og Bulgarien. I moderne tid har Makedonien og naboområdet Thrakien kun været en del af Grækenland siden henholdsvis 1912 og 1920. Derfor er oldtiden den væsentligste kilde til forståelse af områdets kulturhistorie og udvikling. Bogens analyser peger på, at Makedoniens centrale placering mellem den vestlige verden og Østen samt de mange forskellige folkeslag, der har opholdt sig i området, er medvirkende til den spændende og ofte brogede historie, hvor den moderne historie nok er den mest brogede.

Under Første Verdenskrig besatte Bulgarien med hjælp fra Tyskland Makedoniens attraktive kyststrækning mellem floderne Strymon og Nestos, men mistede hurtigt området igen. Fredstraktaten i Lausanne i 1923 satte kun en midlertidig stopper for stridighederne, og mellemkrigstidens konflikt om Makedonien var præget af den bulgarsk orienterede nationalrevolutionære bevægelse i samarbejde med Komitern og de kommunistiske partier på Balkan, der formelt ønskede et selvstændigt Makedonien.

Ved Anden Verdenskrigs afslutning ønskede den jugoslaviske præsident, Tito, sammen med det bulgarske kommunistpartis leder, Georgi Dimitrov, en samlet makedonsk republik bestående af den bulgarske og den græske del. Men Dimitrov blev af Sovjetunionen presset til at opgive ideen. Efter opløsningen af Jugoslavien i 1990'erne er den serbiske del af Makedonien, den nordvestligste stribe af det antikke græske Makedonien, blevet et selvstændigt område i Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, bedre kendt som FYROM. Efter opløsningen af Jugoslavien

1.1 Aliakmon er med sine 297 kilometer den længste flod i Makedonien. Den løber igennem den vestlige og centrale del af regionen.

er den politiske debat, om hvorvidt Makedonien er græsk eller serbisk, brudt op. Debatten har rod i, at Makedonien lige siden antikken har været multietnisk, men med et meget tydeligt græsk præg både historisk og kulturelt i det administrative lag og i overklassen.

I moderne tid har Det Ægæiske Makedonien, som er den geografiske betegnelse for den sydligste del af Makedonien, været græsk siden 1912. Derfor har den politiske diskussion siden 1994 drejet sig om, hvorvidt Makedonien er græsk, eller der eksisterer en makedonsk nationalstat bestående af en fælles slavisk etnicitet. I dag taler befolkningen i den græske del af Makedonien, som i øvrigt svarer nogenlunde til Makedonien under Filip II, græsk og opfatter sig selv som grækere. Det græske Makedonien var oprindeligt inddelt i 13 amter (græsk nomer). Nomerne er i dag geografiske enheder og er administrativt slået sammen med den græske del af Thrakien til den nordgræske provins Makedonien og Thrakien. Fornyligt er Grækenlands og FYROM's regeringer blevet enige om at foreslå, at FYROM for fremtiden skal hedde Republikken Nordmakedonien.